

Aktuální otázky lidských práv

The screenshot shows the website's header with the logo of the 'Centrum pro lidská práva a demokratizaci' (Czech Center for Human Rights and Democratization). The navigation menu includes: ÚVOD, O CENTRU, LIDÉ V CENTRU, BULLETIN, AKCE, BLOG, STUDIE, KONTAKT. A featured article is highlighted with the title 'Stínová zpráva o stavu rasismu a diskriminace v České republice' and a photo of a large crowd. To the right, there is a thumbnail for the 'ZÁŘIJOVÝ BULLETIN CENTRA PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRATIZACI' with the sub-header 'Aktuální otázky lidských práv' and a 'Stáhnout (2,86 MB)' button. Below the thumbnail is a 'NEJČTENĚJŠÍ' (Most Read) section.

Vážené dámy a pánové,

s potěšením vám oznamujeme spuštění zbrusu nových internetových stránek Centra, které naleznete na adrese <http://www.centrumlidskaprava.cz/>. Najdete na nich archiv všech dosud vydaných bulletinů, studií, uspořádaných konferencí a seminářů a samozřejmě také základní informace o našem Centru. Doufám, že stránky budou sloužit vám i nám k užítku.

Koncem měsíce října jsme také přijali do našich řad nové talentované stážisty, s jejichž výstupy se budete moci seznamovat v příštích číslech Bulletinu.

Aktuální vydání Bulletinu publikuje reportáž ze záuku-lisí nejvýznamnější lidskoprávní konference v České republice nazvané Forum 2000. Tereza Doležalová píše o svých zkušenostech z pořadatelského týmu, v rámci něž doprovázela jednoho z hostů konference. Zástupkyně za Českou republiku v Benátské komisi Veronika Bílková a Kateřina Šimáčková přinášejí souhrn novinek z posledního zasedání tohoto významného orgánu Rady Evropy.

Zajímavým vývojem prochází mezinárodní trestní spravedlnost; dvě novinky na vás čekají na dalších

stránkách Bulletinu. Nezahálí ani dva známé nadnárodní soudy – Soudní dvůr EU a Evropský soud pro lidská práva, o jejichž činnosti z posledního měsíce krátce informujeme. V tuzemských končinách nás pak zaujaly verdikty Nejvyššího soudu o absolutní ochranně projevu na půdě Poslanecké sněmovny a Ústavního soudu k problematice vydávání k trestnímu stíhání do ciziny (extradice).

Pozoruhodná soukromá iniciativa Iran Tribunal pokročila do dalšího stádia, koncem října (po uzavěrci Bulletinu) mělo proběhnout šetření porušování lidských práv po nástupu Chomejního režimu v roce 1979. Pár slov k tribunálu přinášíme již nyní, podrobnější přehled jeho výstupů bude následovat v čísle příštím.

Závěrem bych vás také touto cestou rád pozval na konferenci „Judicializace politiky“, která proběhne 14. listopadu na Fakultě sociálních studií v Brně (blíže viz www.iips.cz).

Poučné chvíle s Bulletinem přeje
za Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Hubert Smekal.

Obsah

Dozvuky arabského jara – říjnové zasedání Benátské komise

Forum 2000: demokracie, média a pohled do zákulisí

1) Mezinárodní trestní spravedlnost |6

Komora pro mezinárodní zločiny Vrchního soudu ve Rwandě řeší první případy

Co nového u Mezinárodního trestního soudu?

2) Evropský systém ochrany lidských práv |10

Lidskoprávně z Lucemburku

Co nového ve Štrasburku: O věznění mentálně nemocných a homosexuálů na samotce

Zákaz vstupu maďarského prezidenta na územie Slovenska neporušil právo EU

Situace Romů v Evropě – pokračování

3) Mezinárodní politika a lidská práva |16

Nové údaje o stavu lidské bezpečnosti ve světě: Chápeme případy znásilnění ve válkách špatně?

Íránský tribunál odsoudí režim za masové popravky:

Zločiny íránského režimu jsou po třiceti letech zdokumentovány

4) Česká republika a lidská práva |19

Extradice v judikatuře Ústavního soudu

Svoboda slova pro poslance

+ Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků o lidských právech

Dozvyky arabského jara – říjnové zasedání Benátské komise

Veronika Bílková a Kateřina Šimáčková,
zástupkyně ČR v Benátské komisi

Italské Benátky jsou sice od severní Afriky geograficky poněkud vzdálené, ozvyky arabského jara ale stále doléhají až do nich. Znovu to potvrdilo 92. zasedání Evropské komise pro demokracii prostřednictvím práva (European Commission for Democracy Through Law), přezdívané Benátská komise (Venice Commission), které se konalo ve dnech 12. – 13. října 2012 v budově Scuola Grande di San Giovanni Evangelista v Benátkách. Zasedání věnovalo bezprecedentní pozornost jednomu specifickému tématu, a to přípravě nové ústavy **Tuniské republiky**. Tématu byl dokonce vyčleněn samostatný panel, který probíhal paralelně s částí běžného zasedání. Panelu se zúčastnila cca polovina členů Komise a poměrně početná tuniská delegace, zastupující hlavní politické síly v zemi.

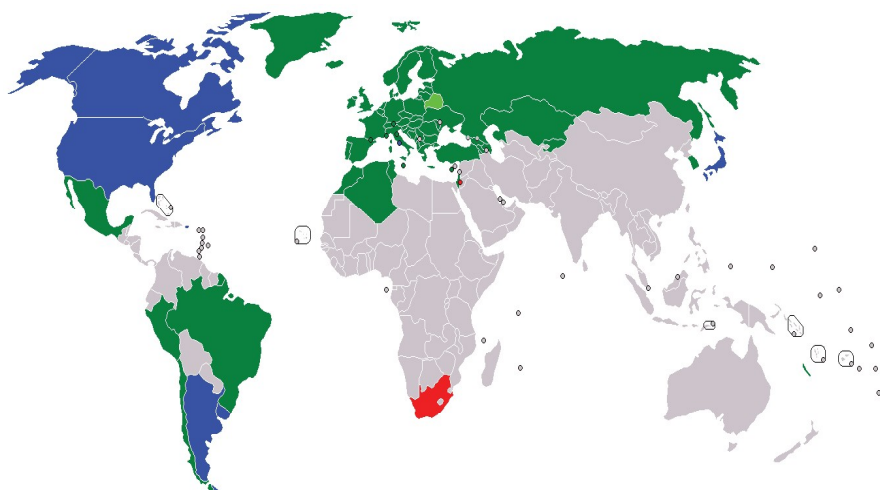
Diskuse ukázala, že i když první návrh textu ústavy je hotov, řada důležitých otázek zůstává nedořešena. Jedná se mj. o zajištění rovnosti mužů a žen, roli náboženství ve státě, rozdělení moci mezi prezidenta a předsedu vlády, vztah výkonné a soudní moci, nebo šíři katalogu uznaných lidských práv. Vzhledem k tomu, že na tyto otázky mají různí tunišťi i vnější aktéři odlišné názory, nebude zřejmě jednoduché dosáhnout v nich konsensu.

Lze tak očekávat, že proces přijímání nové tuniské ústavy ještě zabere určitý čas. Jeho výsledek – a zejména jeho promítnutí do praxe – přitom zajímá nejen samotné občany Tuniska. Bedlivě jej sledují rovněž lidé v dalších severoafrických zemích, kteří v něm mohou hledat inspiraci, popř. se poučit, čeho by bylo vhodné se v rámci politické transformace vyvarovat. Pozornost vývoji v Tunisku konečně věnují i další státy, včetně České republiky, pro které může být text ústavy, a proces jejího sjednávání, dobrou indikací, nakořím země severní Afriky po svržení autokratických režimů naplňují ideály arabského jara a nakořím se od těchto ideálů naopak vzdalují.

Diskuse o přípravě tuniské ústavy byla na 92. zasedání Benátské komise bodem klíčovým, nikoli však jediným. V hledáčku Komise se ocitly i další země, konkrétně Ázerbájdžán, Bosna a Hercegovina, Maďarsko a Ukrajina. Tematicky se jednání zabývalo např. svobodou výkonu náboženství, organizací justice nebo modalitami výkonu politického mandátu členů exekutivní moci. (Abecedně) první zemí, na kterou se Komise zaměřila, byl **Ázerbájdžán**. Stalo se tak v souvislosti s jeho novým Zákonem o svobodě náboženského vyznání, který byl přijat v červnu 2010 a od té doby již stihl projít desítkou novelizací (Opinion 681/2012). Stanovisko Benátské komise, vypracované ve spolupráci s OBSE/ODIHR, se k zákonu postavilo velmi kriticky. Stanovisko upozorňuje mj. na to, že zákon vytváří nadměrně složitou proceduru registrace

Zasedání Benátské komise. Foto: Veronika Bílková.

– a naopak nadměrně jednoduchou proceduru rušení – náboženských společností, zavádí odlišný režim pro ázerbájdžánské a neázerbájdžánské věřící a náboženské společnosti, nepřipouští vynětí z povinné vojenské služby na základě výhrady svědomí, zakazuje proselytismus a obsahuje řadu vágních ustanovení, která by mohla být snadno zneužita k dalšímu omezení práva na svobodu náboženského vyznání a svobodu jeho projevu.

Mezi nejčastější klienty Benátské komise se dlouhodobě řadí **Bosna a Hercegovina**, jejíž právní řád se probírá prakticky pokaždé. Výjimkou nebylo ani poslední zasedání, na němž bylo přijato stanovisko k praxi tzv. blanketních rezignací (Opinion 691/2012). Praxe spočívá v tom, že kandidáti na vyšší politické posty jsou nuceni předem podepsat rezignaci, kterou jejich politická strana může použít, když by se nechovali podle jejich představ. To se údajně mělo stát v případě ministra Federace Bosny a Hercegoviny Desnici Radivojeviće, který byl odvolán z funkce, resp. „rezignoval“ v červnu tohoto roku. Benátská komise konstatovala, že praxe blanketních rezignací odporuje evropským standardům vlády práva, neboť představuje formu imperativního mandátu, nemá oporu ve vnitrostátním právu a postrádá jakoukoli transparentnost. Stanovisko má význam nejen pro Bosnu a Hercegovinu, ale i pro jiné země střední a východní Evropy, jejichž politické strany uvažovaly či uvažují o možnosti zvýšit vnitrostraničnou disciplínu za pomoci podobných opatření jako blanketní rezignace. Pro ČR je stanovisko zajímavé rovněž proto, že jedním z jeho tří spoluautorů byla česká zástupkyně v Benátské komisi, Veronika Bílková.

Maďarsko se v posledních letech dostává na pořad jednání Benátské komise relativně často. V roce 2011 Komise podrobila kritice novou maďarskou ústavu (Opinion 621/2011). Následovala stanoviska k zákonu o volbách členů Parlamentu (662/2012), soudnímu systému (663/2012), návrhu Zákona o svobodě svědomí a náboženského vyznání (664/2012), Zákona o Ústavním soudu (665/2012), Zákona o státním zastupitelství (668/2012) a Zákona o národnostních menši-

nách (671/2012). Na posledním zasedání přišla řada na Zákon o svobodě informací (672/2012) a na novelu ústavních zákonů týkajících se soudnictví (683/2012). Oproti některým z výše zmíněných zákonů byly tyto nové právní normy přijaty relativně pozitivně, byť stanoviska k nim obsahují několik doporučení na jejich další zlepšení (např. u zákona o svobodě informací by bylo podle stanoviska vhodné lépe zajistit ochranu osobních údajů, garantovat právo novinářů neodhalovat zdroje jejich informací či vyjasnit koncept přístupu k údajům veřejného zájmu).

Jako poslední se Benátská komise vyjadřovala k **Ukrajně**. Jedná se o dalšího pravidelného klienta, k němuž byly za poslední léta přijaty desítky stanovisek. Nejnovější (Opinion 667/2012) se týká návrhu zákona o úřadu prokurátora, který byl předložen Národní komisi pro posílení demokracie a vlády práva. Návrh je obecně hodnocen kladně, a to zejména proto, že se snaží opustit starší socialistický koncept prokuratury a přiblížit se západnímu modelu státního zastupitelství. Bohužel ještě před přijetím stanoviska vznikly na Ukrajině alternativní návrhy téhož zákona a prozatím není zřejmé, který z nich nakonec získá největší politickou podporu. Lze nicméně doufat, že vyjádření a doporučení obsažená ve stanovisku budou brána v úvahu v každém případě.

Závěry zářijové konference v Tiraně i výsledky jednání volebního výboru Benátské komise slibují, že se připravují další zajímavé materiály také k volebním otázkám. Měly by se týkat zejména záležitostí jako způsob výběru kandidátů stran (s upozorněním např. na formu primárek), omezení délky mandátů a kumulace funkcí a dále rozbor použití tzv. „administrative resources“ ve volební kampani (tedy schopnosti politiků a stran využít své pozice ve veřejných funkcích k ovlivnění voleb).

Říjnové zasedání Benátské komise bylo oproti většině předchozích zasedání chudší jak co do diskutovaných témat, tak co do přijatých výstupů. Jedním z důvodů bylo, že paralelně s částí zasedání probíhal panel k návrhu tuniské ústavy, který dočasně „vyvedl“ část členů Komise mimo hlavní jednací síň a znemožnil tak, aby na agendu byla zařazena zásadnější témata. Druhý důvod spočívá v tom, že k několika takto významným tématům (např. ústavní vývoj v Rumunsku, soudní reforma v Srbsku aj.) se nová stanoviska teprve připravují a jejich diskuse tak bude možná nejprve na následujícím, prosincovém zasedání Benátské komise. Z této skutečnosti lze současně vyvodit, že přinejmenším v nejbližší budoucnosti má Komise o zajímavou agendu postaráno a že sledovat její aktivity rozhodně stojí za to.

Forum 2000: demokracie, média a pohled do zákulisí

Tereza Doležalová

Od 21. do 23. října Praha hostila šestnáctý ročník snad nejvelkolepější tuzemské konference Forum 2000 vzniknuvší z myšlenky Václava Havla a japonského filantropa Yohei Sasakawy. Po velmi úspěšném tématu minulého ročníku, kterým bylo téma Demokracie a vláda práva, letos organizátoři zvolili poněkud úžeji zaměřenou problematiku vztahu demokracie a médií. I přesto ale již na první den konference do Žofínského paláce dorazilo více návštěvníků než v průběhu celého minulého ročníku. Velkolepé konference, v rámci níž se uskutečnilo přes 60 panelů a doprovodných akcí na 13 místech v Praze a následně i v Ostravě, Plzni a Bratislavě, se v roli delegátů zúčastnilo více než 100 významných světových osobností a v roli jejich doprovodů více než 80 nadšených dobrovolníků povětšinou z řad vysokoškolských studentů[1].

Snad právě posledně zmíněný rozměr konference je spolu s jistou „disidentskou“ povahou zvaných osobností tím, co Forum 2000 odlišuje. Je přirozené, že se akce takových rozměrů nedá zorganizovat v několika lidech, nicméně již méně samozřejmé je, že „doprovodí“ delegátů neplní jen úlohu asistentů či poskoků, ale i rovnocenných společníků. Visačka doprovoda vás totiž opravňuje k účasti na uzavřených rautech, ke vstupu do VIP salóňku, ale hlavně k setkávání s delegáty v prostorech a časech, kdy si s vámi většina, znavená svou veřejnou rolí, ráda normálně lidsky popovídá. Navíc jako doprovod týdně před konferencí trávíte v příjemném napětí, kterého delegáta dostanete na starost. A výběr je opravdu pestrý – můžete vychytat několikačlennou delegaci bývalého nigerijského prezidenta Oluseguna Obasanjo, pravidelného účastníka konference a otce konceptu *Responsibility to Protect* (Odpovědnost za ochranu) Garetha Evanse, bývalou ministryni zahraničí USA Madeleine Albrightovou nebo třeba bývalého člena kapely The Plastic People of the Universe Paula Wilsona. Samozřejmě zatímco někteří delegáti vás pozvou na večeři nebo s vámi stráví celý den chozením po pražských parcích, jiní vás, nicméně vždy s respektem, spíše úkolují. A najdou se i tací, kteří vás požádají o odnos z hospody. Doprovázení je zkrátka dobrodružství.

Téměř stejným dobrodružstvím pak letos bylo sledovat, jaké závěry vzejdou z jednotlivých diskusí. Jaká mají být média v demokratické společnosti? Jaká je role nových médií při šíření demokracie? Utvářejí média společnost nebo je tomu naopak? Odpovědi na tyto a jiné otázky se samozřejmě objevilo mnoho. Ingrid Deltenre, ředitelka Evropské vysílací unie, například vyslovila přesvědčení,

že nezávislost a profesionalita médií může být zachována, jen nebudou-li závislé na konkrétním zdroji financování, a obhajovala model placení licenčních poplatků ve spojitosti s příjmy z reklam. Marocký aktivista Tarik Nesh Nash zase zdůraznil, že nová média jsou bez těch tradičních docela bezmocná, což doložil na několika příkladech, kdy se zajímavé „elektronické“ občanské projekty rozběhly až poté, co na ně upozornil tradiční tisk. A Nico Carpentier, člen Evropské asociace pro výzkum a vzdělávání v oblasti komunikace, upozornil, že média, přinejmenším ta klasická, nejsou důsledkem stavu společnosti, ale jedním z ovlivňujících faktorů a že jde o elitní systémy propojené s dalšími elitními systémy (politikou, akademií), a nikoliv s komunitami či obyčejnými lidmi[2].

Zahajovací panel v Žofínském paláci. Zdroj: www.forum2000.cz

Nicméně myšlenka, která propojovala všechny panely i neformální diskuse a která konec konců stojí za organizací celé konference, nesouvisí pouze s médii. Chorvatská ministryně zahraničí Vesna Pusić ji ve své řeči dokázala jasně zformulovat, když poukázala na skutečnost, že média jsou formou elit a elity jsou těmi, kdo by měl vést. Není třeba se proto ptát, zda média utváří společnost, ale sledovat, zda ji posouvají správným směrem. A pokud tomu tak není, kdo jiný by měl zasáhnout, než ti, kdo tráví spoustu času diskusemi nad podobou lepší společnosti, důvěryhodnější politiky či spravedlivějšího světa?

Poznámky

[1] „Doprovodí“ jsou každoročně vybíráni po zveřejnění výzvy na stránkách www.forum2000.cz, a to na základě zaslaného životopisu a následného osobního pohovoru.

[2] Shrnutí diskusí a videozáznamy z konference jsou přístupné na <http://www.forum2000.cz/cz/projekty/konference-forum-2000/2012/>.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Komora pro mezinárodní zločiny Vrchního soudu ve Rwandě řeší první případy

Linda Janků

V únoru 2012 byla u rwandského Vrchního soudu zřízena zvláštní Komora pro mezinárodní zločiny (*International Crimes Chamber*). V prvním stupni má zajistit stíhání obviněných ze zločinů genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, kteří jsou předáni do Rwandy jinými státy a Mezinárodním trestním tribunálem pro Rwandu (ICTR). Kromě toho spadá do jurisdikce komory i stíhání dalších závažných zločinů jako terorismus, obchod s drogami či mučení. Nově zřízená komora má zároveň sloužit jako odvolací instance v případech týkajících se genocidy, které jsou ve Rwandě stíhány před nižšími soudy. Předsedou komory je Athanase Bakuzakundi, spolu s ním v komoře zasedá pět dalších soudců a jejich činnosti napomáhá celkem 33 pomocných pracovníků.

Komora je od svého zřízení aktivní a během prvního půl roku činnosti se začala zabývat několika případy. Prvním z obviněných, kteří jsou stíháni před nově zřízeným orgánem, je León Mugesera. Do Rwandy byl deportován v lednu 2012 z Kanady po téměř dvacetiletém sporu ohledně jeho extradice. Mugesera žil v Kanadě od roku 1993, přičemž od roku 1995 bylo Rwandou požadováno jeho vydání na základě obvinění z přípravy genocidy a dalších zločinů. Dle obžaloby jeho projev, který pronesl v roce 1992 z pozice místopředsedy prefektury Gisenyi a zároveň místopředsedy vládnoucí politické strany MRND [1], podněcoval ke spáchání genocidy Tutsijů. Hlavní líčení bylo zahájeno 17. září 2012. Proces měl původně začít již o několik měsíců dříve, Mugesera si však vyžádal dodatečný čas pro přípravu své obhajoby.

Dalším případem, který Komora pro mezinárodní zločiny řeší, je stíhání Jeana Uwinkindi. Ten je údajně zodpovědný za rozpoutání a koordinaci genocidy v regionu Bugesera, kde vykonával funkci hlavního pastora. V

Památka genocidy v regionu Nyamata, Rwanda. Foto: Adam Jones, commons.wikimedia.org

případě usvědčení mu hrozí doživotí. Tento případ má přitom zcela zásadní význam, neboť se jedná o vůbec prvního obviněného, o jehož předání ke stíhání do Rwandy ICTR na základě čl. 11 bis svého Statutu rozhodl [2]. Tribunál ve svém rozhodnutí z 29. června 2011 konstatoval, že je přesvědčen o připravenosti Rwandy případ převzít a vést stíhání v souladu s mezinárodními standardy práva na spravedlivý proces. Do Rwandy byl Uwinkindi převezen z Tanzanie v dubnu 2012 poté, co Odvolací komora ICTR zamítla jeho odvolání proti rozhodnutí o transferu [3].

Jean Uwinkindi. Zdroj: <http://umuseke.com>

Rozhodnutí ICTR a následné předání Uwinkindiho do Rwandy představuje přelomový krok ve vztahu k dalším případům osob obviněných z nejzávažnějších zločinů spáchaných během genocidy, které jsou zatím v řízení před ICTR či před soudy jiných států. Indikuje pozitivní posun, který rwandský soudní systém a legislativa týkající se trestního řízení zaznamenaly během posledních několika let, a to zejména co se týče dlouhodobě kritizovaného problému nedostatečné ochrany svědků. Rwandské státní zastupitelství v reakci na předání Uwinkindiho poděkovalo ICTR za vyjádření důvěry v soudní systém země a označilo jej za mezník pro rwandskou justici.

V roce 2008 totiž ICTR postupně zamítl transfer do Rwandy a předání ke stíhání na národní úrovni u celkem osmi obviněných, vždy s odvoláním na nedostatečné lid-

skoprávní záruky a problémy s nezávislostí tamní justice. O toto zamítavé rozhodnutí se následně opíraly i soudy v jiných zemích (např. Francii či Velké Británii), když rozhodovaly o extradici obviněných z genocidy do Rwandy. To v některých případech ve výsledku vedlo k beztrestnosti za genocidu a postup ICTR v dané věci byl některými odborníky kritizován jako příliš přísný[4].

Lze očekávat, že předání Uwinkindiho od ICTR a proces před Komorou pro mezinárodní zločiny rovněž zapůsobí precedenčním účinkem a bude následovat jak předávání dalších případů od ICTR[5], tak extradice některých obviněných z jiných zemí, zejména z Evropy. U evropských států k tomu přitom otevřel cestu i rozsudek Evropského soudu pro lidská práva z 27. října 2011 ve věci *Ahorugeze v. Švédsko* (žádost č. 37075/09). Ten se rovněž vyjádřil kladně k úrovni lidskoprávních garancí v rámci soudního systému Rwandy a rozhodl, že extradice obviněného Sylvěra Ahorugeze ze Švédska do Rwandy jej nevystavuje nebezpečí upření práva na spravedlivý proces a nezakládá tak porušení Evropské úmluvy o lidských právech.

Vývoj v posledním roce otevřel cestu pro zapojení soudního systému Rwandy do stíhání i těch nejzávažnějších zločinů, které byly v zemi během genocidy spáchaný. S ohledem na plánované utlumení činnosti ICTR a přechod k residuálnímu mechanismu, ale především z hlediska vývoje a posilování samotného rwandského soudního systému se rozhodně jedná o pozitivní po-

Hřbitov obětí genocidy, Rwanda. Zdroj: saharareporters.com

sun. Po zajištění stíhání bezprecedentního počtu téměř jednoho milionu osob obviněných z účasti na genocidě systémem lokálních tribunálů gacaca tak jde o další krok směrem k uplatnění konceptu tzv. *local ownership*[6] ve vztahu k vypořádání se s rwandskou genocidou.

Zdroje

- *Rwanda Creates Special Chamber for International Crimes*. [online]. 16.2.2012 (http://publicinternationallawandpolicygroup.org/wp-content/uploads/2011/04/wcpw_vol06_issue24.html#rw3).

- *Rwanda: ICTR Transfers Uwinkindi*. [online]. 20.4.2012 (<http://allafrica.com/stories/201204200193.html>).

Poznámky

[1] Strana MRND (*Mouvement républicain national pour la démocratie et le développement*) byla ve Rwandě u moci v letech 1975 až 1994. Její mládežnické křídlo Interhamwe se posléze přeměnilo v nechvalně proslulou vojenskou milici, která měla rozhodující podíl na spáchání genocidy v roce 1994.

[2] O předání rozhodl senát, v němž zasedal i český soudce působící u ICTR Robert Fremr. V souladu s ustanovením čl. 11 bis má nicméně ICTR v případě problematického průběhu procesu a nezajištění potřebných lidskoprávních garancí pravomoc případ Rwandě zase odebrat a převzít zpět do své jurisdikce.

[3] V současné době je Uwinkindi umístěn ve vazební věznici v Kigali a očekává se zahájení hlavního líčení. V srpnu 2012 komora odmítla jeho propuštění na kauci, a to z důvodu nebezpečí útěku (předtím se řadu let skrýval a byl zatčen až v červnu 2010 v Ugandě).

[4] Prof. Schabas kupříkladu označil tato rozhodnutí za příliš tvrdá a mající „strašný vliv na soudy v Evropě.“ Kritizoval nastavení příliš vysokých standardů pro posuzování splnění práva na spravedlivý proces u národních soudů, následkem čehož pak vždy převládá mezinárodní úroveň stíhání, a to zejména u chudších a rozvojových zemí. Viz Schabas, W. A.: *Rwandan Extradition Authorized by European Court of Human Rights*. [online]. 28.10.2011

(<http://humanrightsdoctorate.blogspot.cz/2011/10/normal-0-false-false-false-en-us-ja-x.html>).

[5] V průběhu 2012 ICTR rozhodl o předání dalších dvou obviněných ke stíhání ve Rwandě.

[6] Koncept tzv. *local ownership* v rámci tranzitní spravedlnosti akcentuje nutnost realizovat soudní opatření v co možná nejvyšší míře v režii jednotlivých zemí, v nichž k závažným porušením práv došlo. To má přispět k úspěšnějšímu naplnění cílu tranzitní spravedlnosti pro danou společnost.

Co nového u Mezinárodního trestního soudu?

Anna Matušinová

Rok 2012 je pro fungování Mezinárodního trestního soudu (MTS) významný, neboť právě před deseti lety, 1. července 2002, bylo dosaženo potřebných 60 ratifikací Římského statutu – smlouvy, která založila MTS. Dnes Shromáždění smluvních stran (Assembly of States Parties, ASP) tvoří 121 států, v němž jsou zastoupeny všechny zeměpisné oblasti. Česká republika ratifikovala Římský statut po několikaletém váhání až v červenci 2009. Na počest významné události pořádají lidskoprávní organizace, vlády a další instituce množství konferencí, přednášek a setkání, na kterých nezapomínají zdůrazňovat, že založení Soudu znamenalo v oblasti vynucování norem mezinárodního trestního práva obrovský krok kupředu. Jeví se jako symbolické, že první rozsudek byl vyneset v jubilejním roce. Dne 14. března 2012 MTS odsoudil Thomase Lubangu za rekrutování a využívání dětských vojáků v ozbrojených konfliktech v Demokratické republice Kongo.

Existenci Soudu však nedoprovází pouze úspěchy, ale též kritika. Týká se především nepružnosti této instituce, délky řízení, neschopnosti dopadnout podezřelé osoby, nedostatku nezávislosti, špatného vedení, financování, apod. Do roku 2012 patřila k hlavním nevyřešeným bodům i otázka jurisdikce. Římský statut totiž vymezoval definice válečných zločinů, genocidy, zločinů proti lidstnosti, chyběla však specifikace zločinu agrese. Problematiku zločinu agrese měla vyřešit Revizní konference v ugandské Kampale, která se konala v červnových dnech roku 2010. Na ní se státy sice shodly na definici zločinu agrese, jež vychází ze známé rezoluce Valného

Revizní konference MTS v Kampale, Uganda. Foto: J. Harrington, www.gjtalk.org

shromáždění č. 3314 z roku 1974, aktivaci jurisdikce MTS ve vztahu k tomuto zločinu však ponechaly k řešení v budoucnosti.

Podle čl. 13 Římského statutu se nejdříve po 1. lednu 2017 sejde Shromáždění smluvních stran a dvoutřetinovou většinou (podle čl. 121 odst. 3) rozhodne o aktivaci jurisdikce nad zločinem agrese. Nové články 15 bis a 15 ter v odst. 2 však stanoví, že zároveň musí minimálně rok před hlasováním o aktivaci alespoň 30 států ratifikovat či jinak akceptovat změny Římského statutu týkající se zločinu agrese. Pokud tato podmínka nebude splněna předtím, než se ASP sejde, můžou státy hlasovat, nicméně jejich rozhodnutí bude platné až poté, co podmínka z odstavce 2 článků 15 bis a 15 ter bude splněna. Římský statut dává též smluvním stranám možnost vyvázat se z jurisdikce MTS nad zločinem agrese v případě, že svou vůli formálně deklarují.

Smluvní strany Římského statutu zatím s ratifikací dodatků z Revizní konference nespěchají. V souladu se snahou dosáhnout 30 ratifikací před rokem 2017 se zatím rozhodly ratifikovat dodatek k Římskému statutu týkající se zločinu agrese pouze dva státy. Půl roku po Lichtenštejnsku učinil tento krok další mikrostát - Samoa. Ostrovní stát nacházející se v Polynésii se rozhodl ratifikovat dodatek 25. září 2012. Samoa, stejně jako Lichtenštejnsko, zároveň ratifikovala dodatek k článku 8, který rozšiřuje zákaz použití jedů, jedovatých substancí a zplošťujících a rozšiřovacích střel z mezinárodního ozbrojeného konfliktu na konflikt jiné povahy. Dodatek k článku 8 disponuje jednou ratifikací navíc oproti dodatku ke zločinu agrese, protože 25. září 2011 k němu přistoupilo San Marino. Lze shrnout, že výsledek téměř dvouletého úsilí je vskutku žalostný. Pouhé tři ratifikace pro dodatek ke článku 8, dvě pro dodatek ke zločinu agrese. Navíc všechny státy patří mezi malé politické hráče, jejichž význam je ve světě zcela marginální. Pokud státy budou ratifikovat oba dodatky se stejnou frekvencí, dojde k jejich aktivaci zhruba za 20 let. Na druhou stranu je možné, že výroční rok MTS inspiruje některé vlády, aby symbolicky uložily své ratifikační listiny a napomohly tak k aktivaci jurisdikce nad zločinem agrese.

Vývoj před MTS nastal i v otázce rozhodování o statusu Palestiny. V dubnu letošního roku se žalobce MTS odmítl zabývat žalobou proti Izraeli, kterou podala Palestinská samospráva v roce 2009. Izrael se měl údajně dopustit spáchání válečných zločinů během protiteroristické operace Lité Olovo na území Gazy. Žalobce tehdy řešil především otázku, zda je Palestina státem či nikoliv, a dospěl k přesvědčení, že je pouze v kompetenci států, aby o právním statusu Palestiny rozhodly. Zároveň naznačil, že pokud ASP nebo orgány OSN vyřeší právní

otázku, zda Palestina spadá pod pojem stát podle Římského statutu, bude se možná údajnými zločiny na palestinském území zabývat (viz Bulletin 4/2012). V srpnu 2012 se skupina 30 prominentních akademiků zabývajících se mezinárodním právem rozhodla napsat předsedkyni ASP dopis, ve kterém ji vyzývá, aby otázku palestinského statusu zařadila na program příštího jednání. Pokud předsedkyně ASP vyslyší jejich apel, lze očekávat zajímavé jednání, které může posunout výklad mezinárodního práva nebo alespoň pojmů užitých v Římském statutu kupředu. Dubnové rozhodnutí žalobce MTS však napovídá, že se tak pravděpodobně nestane. Naopak státy zřejmě budou mít tendenci odsunout celou problematiku na orgány OSN či budou odkazovat na obecné koncepty mezinárodního práva.

Zdroje

- *Samoa ratifies amendments on the crime of aggression and article 8*, [online]. 27.9.2012. (<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/720050E1-B1E3-4558-B02F-983842ADA874.htm>).

Budova Mezinárodního trestního soudu. Foto: Alkan de Beaumont Chajlar, flicker.com.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Lidskoprávně z Lucemburku

Helena Bončková

Již delší dobu jsme se podrobněji nevěnovali judikatuře Soudního dvora EU. Lucemburští soudci a generální advokáti však v podzimním deštivém příšeří rozhodně nezaháleli a zajímavých judikátů se v mezidobí objevila pěkná řádka. Níže proto předkládáme přehled těch nejvýznamnějších.

Minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl

Ve věci C-179/11 *CIMADE a GISTI*[1] Soudní dvůr dospěl k závěru, že členský stát, v němž byla podána žádost o azyl, je povinen poskytnout minimální podmínky přijetí[2] i v případě, kdy je k přezkoumání žádosti o azyl příslušný jiný členský stát. Jinými slovy i tehdy, byl-li členský stát příslušný k přezkoumání žádosti vyzván k převzetí nebo přijetí zpět uvedeného žadatele o azyl.[3]

Případ samotný byl iniciován Výborem pro koordinaci pohybu evakuovaných osob (CIMADE) a Skupinou pro informování a podporu přistěhovalců (GISTI), které se u francouzské Státní rady domáhaly zrušení ministerského oběžníku. Ten podle jejich názoru odporoval směrnicí o minimálních normách pro přijímání, neboť stanovil, že žadatelé o azyl, o nichž se francouzské orgány domnívají, že k posouzení jejich žádosti je příslušný jiný členský stát, jsou vyloučeni z vyplácení tzv. dočasného čekacího příspěvku.

Soudní dvůr uvedl, že příslušná směrnice musí být vykládána ve světle úcty k základním lidským právům a zásadám, jež jsou uvedeny zejména v Listině základních práv EU. Minimální podmínky přijetí podle této směrnice se proto uplatní jak vůči žadatelům o azyl, kteří se nacházejí na území příslušného členského státu a čekají na rozhodnutí tohoto státu o své žádosti, tak i vůči žadatelům o azyl, kteří čekají, až bude určen členský stát příslušný k projednání této žádosti. Povinnost členského státu poskytnout minimální podmínky přijetí posledně uvedeným žadatelům podle Soudního dvora končí skutečným přemístěním žadatele o azyl. Členský stát, jemuž je tato povinnost uložena, rovněž nese finanční náklady na poskytnutí těchto minimálních podmínek přijetí.

Evropský zatýkací rozkaz

Značná část lucemburské produkce se tentokrát věnovala problematice evropského zatýkacího rozkazu.[4] V zářijovém rozsudku ve věci C-42/11 *Joao Pedro Lopes Da Silva Jorge*[5] Soudní dvůr dospěl k závěru, že členský stát nemůže uplatňovat možnost pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu výlučně v souvislosti s vlastními státními příslušníky. Rámcové rozhodnutí totiž členským státům umožňuje, aby v situacích, kdy se vyžádaná osoba zdržuje v členském státě, je jeho státním příslušníkem nebo v něm má trvalé bydliště, příslušné justiční orgány rozhodly o tom, že uložený trest musí být vykonán na území tohoto členského státu (čl. 4 bod 6 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV).

Ilustrační foto. Zdroj: www.commonswikiimedia.org

Případ se týkal J. P. Lopese Da Silva Jorgeho, jenž byl portugalským soudem odsouzen k trestu odnětí svobody na pět let za obchodování s omamnými látkami. Jorge se následně usadil ve Francii a oženil se s Francouzskou. Portugalský soud vydal na Jorgeho evropský zatýkácí rozkaz za účelem realizace uloženého trestu. Podle francouzské právní úpravy se však možnost odmítnutí výkonu evropského zatýkácího rozkazu ve smyslu čl. 4 bodu 6 rámcového rozhodnutí vztahovala pouze na francouzské státní příslušníky. Soudní dvůr proto shledal, že se jedná o porušení zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti.

Britská generální advokátka Eleanor Sharpston | Zdroj: www.law.corn.ac.uk

Evropského zatýkácího rozkazu se týkají rovněž dvě stanoviska, která zároveň naznačují, že i následné rozsudky budou z hlediska ochrany základních práv v EU více než významné. První stanovisko sepsal ve věci C-399/11 *Stefan Melloni* francouzský generální advokát Yves Bot.[6] Španělský Ústavní soud položil předběžnou otázku v souvislosti s řízením proti S. Mellonimu, jenž byl španělskými soudy vydán do Itálie za účelem trestního stíhání. Po propuštění na kauci však uprchnul a k faktickému předání již nedošlo. Melloni se tudíž ani nedostavil na příslušná soudní jednání a italské soudy jednaly v jeho nepřítomnosti. Oznámení o jednání byla doručována advokátům, jež si obžalovaný

dříve zvolil a jež jej následně u těchto soudů zastupovali. Melloni byl ve výsledku italskými soudy odsouzen v nepřítomnosti k deseti letům trestu odnětí svobody za podvodný úpadek. Následně byl španělskými orgány zatčen, avšak vyjádřil nesouhlas se svým předáním do Itálie. Uvedl přitom, že italské procesní právo nestanoví možnost podat opravný prostředek proti odsuzujícím rozhodnutím vynesným v nepřítomnosti.

Čl. 4a rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV nicméně nově brání tomu, aby justiční orgány odmítly vykonat evropský zatýkácí rozkaz v případech, kdy se příslušná osoba osobně nezúčastnila soudního jednání, avšak o plánovaném jednání soudu věděla a zmocnila k účasti právního zástupce, kterého si sama zvolila. Judikatura španělského Ústavního soudu však naopak stanoví, že souhlas s vydáním do států, v nichž je možné platně vynést odsuzující rozhodnutí v nepřítomnosti, je přípustný pouze v případech, kdy tato osoba může příslušná odsuzující rozhodnutí napadnout. V opačném případě by došlo k porušení práva na spravedlivý proces podle španělské ústavy. Ústavní soud se proto Soudního dvora táže na soulad uvedených závěrů s rámcovým rozhodnutím a s Listinou základních práv EU.

Generální advokát Bot ve svém stanovisku uvedl, že výkon evropského zatýkácího rozkazu v případech podle čl. 4a rámcového rozhodnutí nelze podmiňovat existencí práva na obnovu řízení ve vystavujícím členském státě. Tato podmínka podle jeho názoru nevyplývá ani z čl. 53 Listiny základních práv EU (zákaz omezení lidských práv uznaných ústavami členských států). Čl. 4a rámcového rozhodnutí je tak plně v souladu s právem na spravedlivý proces (čl. 47 a 48 Listiny).

Druhé významné stanovisko prezentovala britská generální advokátka Eleanor Sharpston ve věci C-396/11 *Ministerul Public v. Radu*.^[7] Týká se rumunského státního příslušníka, na něhož byly v Německu pro trestný čin loupeže vydány čtyři evropské zatýkácí rozkazy. Výkon těchto rozkazů Radu rozporoval s tím, že ke dni přijetí rámcového rozhodnutí nebyla Listina základních práv EU součástí primárního práva. Radu rovněž uvedl, že postupy, kterými členské státy uplatňují rámcové rozhodnutí, nejsou konzistentní, a že je povinností vykonávajícího státu ověřit, zda vystavující stát dodržel práva a záruky stanovené Listinou. Pokud by tak neučinil, jednalo by se o důvod k odmítnutí výkonu evropského zatýkácího rozkazu.

Předběžné otázky rumunského soudu jsou zcela přemrštěné a je otázkou, nakolik vlastně souvisí s projednávaným případem. Generální advokátka je nicméně shledala přípustnými, což zcela jasně poukazuje na zřejmou chuť Soudního dvora vyjádřit se k problematice ochrany základních práv v EU. Generální advokátka ve svém stanovisku dospívá k závěru, že Listina je součástí unijního primárního práva,

zatímco základní práva zaručená Evropskou úmluvou o lidských právech představují obecné zásady práva EU. Justiční orgán členského státu vykonávajícího evropský zatýkací rozkaz může podle jejího názoru odmítnout žádost o předání, aniž by porušil povinnosti stanovené zakládajícími smlouvami, pokud se prokáže, že lidská práva předávané osoby byla porušena, nebo budou porušena v rámci nebo jako následek předávacího postupu. Takové odmítnutí však bude přípustné pouze za výjimečných okolností. Generální advokátka dále uvádí, že justiční orgán státu vykonávajícího evropský zatýkací rozkaz naopak nemůže odmítnout žádost o předání z důvodu, že stát vystavující tento rozkaz rámcové rozhodnutí neprovedl, nebo je neprovedl úplně či správně. Takovým odmítnutím by členský stát porušil povinnosti stanovené zakládajícími smlouvami.

Bude více než zajímavé sledovat, jak se k uvedeným případům postaví soudci Soudního dvora. Skutečnost, že v Melloniho věci byla otázka položena samotným španělským Ústavním soudem, jistě napomohla k tomu, že se generální advokát nezdráhal příslušnou judikaturu uvedeného soudu odmítnout. Na druhou stranu stanovisko ve věci Radu je jasnou ukázkou realizace hesla „evropští právníci sami sobě“ a je spíše teoretickým pojednáním než řešením skutečného problému aplikace unijního práva. Jakkoli si generální advokáti mohou tento přístup dovolit, soudci Soudního dvora mu však tradičně příliš neholdují. Je proto otázkou, nakolik budou generální advokátka skutečně následovat a nakolik položené otázky ještě více přeformulují a jejich záběr zúží. Skutečnost, že tyto předběžné otázky nebyly hned v samotném začátku řízení před Soudním dvorem odmítnuty pro nepřípustnost, však indikuje, že i lucemburští soudci mají momentálně chuť na trochu lidskoprávní teorie.

Poznámky

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. září 2012, C-179/11, *CI-MADE a GISTI*.

[2] Směrnice Rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl.

[3] Čl. 16 nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států.

[4] Rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

[5] Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. září 2012, C-42/11, *Joao Pedro Lopes Da Silva Jorge*.

[6] Stanovisko generálního advokáta Yvese Bota ze dne 2. října 2012, C-399/11, *Stefan Melloni*.

[7] Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston ze dne 18. října 2012, C-396/11, *Ministerul Public v. Ciprian Vasile Radu*.

Co nového ve Štrasburku

O věznění mentálně nemocných a homosexuálůvi na samotce

Hubert Smekal

V období 21. září až 19. října obohatil Evropský soud pro lidská práva (ESLP) svou databázi HUDOC o pět rozsudků s nejvyšší důležitostí. Dvakrát se řešilo porušení zákazu mučení a práva na svobodu a osobní bezpečnost a jednou diskriminace při ochraně majetku. Každý z pěti případů směřoval proti jiné zemi.

Není honitba jako honitba

Pan Chabauty se ke svému zklamání od velkého senátu ESLP dozvěděl, že rozlišování mezi vlastníky malých a velkých honiteb je v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech (*Chabauty proti Francii*, stížnost č. 57412/08). Sedmnáctka soudců se jednomyslně shodla, že Francie se nedopustila diskriminace (čl. 14 Úmluvy) ve spojení s právem na ochranu majetku (čl. 1 Protokolu 1). Chabauty vlastní dvě menší parcely o celkové výměře 10 hektarů, které jsou zahrnuty do místní lovecké oblasti. Díky tomu sice nedisponuje exkluzivním loveckým právem na vlastním pozemku, ale na oplátku má právo lovu v celé oblasti. Mezi vlastníky pozemků nicméně dochází k rozlišování, protože ti s většími výměrami mohou jejich zařazení do lovecké oblasti rozporovat, případně požádat o vyjmutí. Od roku 2000 navíc mají stejné možnosti i vlastníci pozemků, kteří pokládají lov za neetický, tentokrát již bez ohledu na výměru pozemku. To však nebyl případ pana Chabautyho, který se své osobní přesvědčení nikterak překrucovat nepokoušel.

Ilustraci foto. Zdroj: www.wikipedia.org.

Celý případ obsahuje kuriózní vsuvku, když správní soud v Poitiers s odkazem přímo na Úmluvu rozlišování mezi vlastníky malých a velkých pozemků shledal za odporující článek 1 Protokolu 1. Vyšší soudní instance ale byly jiného názoru, který nakonec jednoznačně převážil i před ESLP. Podle štrasburského soudu směřuje rozlišování mezi vlastníky k legitimnímu cíli, protože sloučením malých pozemků do loveckých oblastí se pomáhá řešit problém rostoucího úbytku zvěře.

Mentálně nemocní dlouhodobě do věznic nepatří

Případ *L.B. proti Belgii* (stížnost č. 22831/08) poukázal na širší problém zacházení s mentálně postiženými vězni v Belgii. Pan L.B. strávil celkem sedm let v psychiatrických odděleních věznic, kde se mu nedostalo adekvátní lékařské péče. Senát ESLP se jednomyslně shodnul, že Belgie se dopustila porušení práva na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 odst. 1 Úmluvy).

Pan L.B. spáchal několik trestných činů, včetně znásilnění nezletilé, a byl shledán nebezpečným pro společnost. Jediný způsob, jak se jej pokusit začlenit do společnosti, představoval pobyt v nemocničním zařízení. Belgické ústavy jej však odmítaly přijmout, tudíž se jeho pobyt ve vězení prodloužil až na sedm let. Psychiatrické oddělení věznic na druhé straně nebylo dostatečně vybaveno na léčbu pana L.B., tudíž soud rozhodnul o porušení Úmluvy a zadostiučinění ve výši 15 tisíc eur a 9 tisíc eur za náklady řízení.

Ve věci *Kakabadze a další proti Gruzii* (stížnost č. 1484/07) došlo k zadržení šesti členů gruzínské nevládní organizace kvůli účasti na demonstraci. Jejich zatčení, odsouzení za narušení veřejného pořádku a pro pohrdání soudem

a následné zbavení svobody podle ESLP porušilo právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 odst. 1 Úmluvy), právo na spravedlivý proces (čl. 6 odst. 1 a 3c), shromažďovací svobodu (čl. 11) a právo na odvolání v trestních věcech (čl. 2 Protokolu č. 7). Každému z dotčených bylo přiznáno odškodnění po 6 tisících eur za nemajetkovou újmu a společně dalších téměř 6 tisíc eur za náklady řízení.

Policejní brutalita v Arménii a šikana homosexuála v tureckém vězení

Grisha Virabyan patřil k arménské opoziční Lidové straně a na policejní stanici se stal terčem nevybíravého zacházení, které doprovázely kopance do hrudi a rány do obličeje. Pan Virabyan posléze praštil policistu nabíječkou na mobil, za což si vysloužil opakované údery železným předmětem do slabin. Poté mu „strážci pořádku“ spoutali ruce za záda a zbili do bezvědomí. Opoziční aktivista si z celé aféry odnesl trvalé následky, jelikož kvůli ranám do rozkroku mu muselo být odoperováno levé varle.

Virabyan byl původně zatčen kvůli podezření, že si na minulou demonstraci přinesl střelnou zbraň, ale během zadržení na toto téma nepadlo ani slovo a policisté se zajímali jen o to, proč šestačtyřicetiletý muž vůbec navštěvuje opoziční demonstrace. Policejní verze události říká, že Virabyan byl sprostý, odmítl podepsat protokol a napadl policistu; zranění si údajně způsobil sám, když spadnul na židli a poté na zem. Za tyto přečiny bylo proti Virabyanovi zahájeno trestní řízení, které však prokurátor záhy ukončil s tím, že také žalovaný si během incidentu vytrpěl své.

Centrum Jerevanu. Foto: Hubert Simekal

Před štrasburským soudem Arménie zaznamenala jasnou porážku (případ *Virabyan proti Arménii*, stížnost č. 40094/05), jelikož ESLP neuvěřil příběhu o zraněních způsobených pádem na židli. Virabyan utrpěl těžkou fyzickou i psychickou újmu s trvalými následky na zdraví. Vzhledem k povaze a intenzitě špatného zacházení, činěného s úmyslem zadržného potrestat a zastrašit, se jedná o mučení, tedy porušení čl. 3 Úmluvy. Navíc vyšetřování události na policejní stanici bylo zcela nedostatečné a celkově nevyhovující, tudíž soud konstatoval další porušení čl. 3. Arménské orgány se dopustily také porušení zásady presumpce nevinny (čl. 6 odst. 2) a zákazu diskriminace ve spojení s čl. 3, protože nepřezkoumaly, jestli mučení bylo politicky motivováno. Soud naopak nepřítakal z důvodu nedostatku důkazů tvrzení stěžovatele, že samotné mučení proběhlo na základě politické motivace. Mohlo se totiž také jednat o odvetu za útok na policistu nebo za příklad „běžné“ policejní brutality. Senát jednomyslně rozhodl, že Virabyanovi náleží odškodné 25 tisíc eur a náhrada nákladů ve výši 6 tisíc eur.

Porušení čl. 3 Úmluvy se týkala i věc *X proti Turecku* (stížnost č. 24626/09), která však ve srovnání s předchozím případem mučení dosáhla „pouze“ intenzity nelidského nebo ponižujícího jednání. Ještě ani ne dvacetiletý turecký homosexuál sdílel ve vazební věznici celu s heterosexuálními vězni a stal se obětí zastrašování a šikany. Namísto požadované cely, již by sdílel s dalšími homosexuálně orientovanými vězni, se pan X dostal na samotku, kde nakonec strávil více než osm měsíců. Cela o výměře 7 m² sice disponovala postelí i toaletou, ale byla velmi špinavá, chybělo v ní umyvadlo a trpěla také nedostatkem světla (zato dostatkem krys). Normálně sloužila k „ustájení“ obviněných z pedofilie či znásilnění. Stěžovateli nebyl dopřán žádný kontakt s ostatními vězni, ani žádné sociální aktivity, včetně přístupu k venkovnímu cvičišti. Po řadě stížností pana X přesunuli do psychiatrické léčebny, kde zjistili, že trpí depresi.

ESLP naznal, že pan X měl v některých ohledech přísnější režim než vězňové na doživotí. Obavy správy věznice, že jako homosexuálové mu hrozí ze strany spoluvězňů nebezpečí, neospravedlňují jeho úplné vyloučení ze společných prostor věznice. Stížnosti pana X navíc nebyly nijak zohledněny, čímž došlo k odepření účinného opravného prostředku. Podřadné podmínky spolu s nedostatkem možnosti nápravy vedly senát k jednomyslnému závěru o porušení článku 3 Úmluvy.

Pan X se také úspěšně domáhal konstatování porušení čl. 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s čl. 3, jelikož výše popsané zacházení vyplynulo čistě z jeho sexuální orientace. Stěžovatel žádal, aby se mu dostalo stejného zacházení jako ostatním vězňům s tím, že mu bude za-

jištěna ochrana před možnou újmou. Věznice v tomto směru nepodnikla žádné kroky a raději se vydala cestou stěžovatelovy izolace, k čemuž došlo jen na základě jeho sexuální orientace. Panu X se dostane od Turecka spravedlivého zadostiučinění ve výši 18 tisíc eur a náhrady nákladů 4 tisíce eur.

Zákaz vstupu maďarského prezidenta na územie Slovenska neporušil právo EU

Monika Mareková

Súdny dvor Európskej únie rozhodol 16. októbra 2012 o žalobe Maďarska proti Slovensku, ktorá bola podaná po tom, čo Slovensko 21. augusta 2009 odmietlo na svoje územie vpustiť maďarského prezidenta Lászlóma Sólyoma. Prezident bol pozvaný občianskym združením do slovenského mesta Komárna na slávnostné odhalenie sochy svätého Štefana, zakladateľa a prvého kráľa uhorského štátu. Slovensko považovalo tento krok za provokáciu, keďže 21. augusta bolo československé územie v roku 1968 obsadené piatimi vojskami Varšavskej zmluvy, medzi ktorými bolo aj Maďarsko. Po výmene niekoľkých diplomatických nót medzi rozhašterenými susedmi, Slovensko nakoniec zakázalo prezidentovi Sólyomovi vstup na svoje územie, keď už bol na svojej ceste do Komárna. Tento zákaz odôvodnilo odvolaním sa na smernicu 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov.

Maďarsko sa následne obrátilo na Komisiu, aby proti Slovensku zahájila konanie pre porušenie práva na voľný pohyb osôb, ale táto prehlásila, že daná oblasť nespadá do pôsobnosti práva Únie. Preto Maďarsko podalo žalobu proti Slovensku na Súdny dvor Európskej únie. Komisia vstúpila do konania ako vedľajší účastník na strane Slovenska. Súdny dvor dospel k rovnakému názoru ako Komisia, a to, že diplomatické bilaterálne vzťahy štátov nespádajú do pôsobnosti práva Únie, ale do medzinárodného práva, podľa ktorého jeden štát môže zakázať predstaviteľovi iného štátu vstup na svoje územie. Slovensko teda neporušilo právo na voľný pohyb osôb, pretože nešlo o súkromnú osobu v režime práva EU. Konanie ale odhalilo aj pochybenie slovenských diplomatov pri odôvodňovaní zákazu vstupu maďarského prezidenta na svoje územie, keď sa Slovensko odvolávalo na smernicu 2004/38/ES, ktorá sa na danú oblasť vôbec nevzťahuje. Práve vďaka tomu, že sa smernica 2004/38/ES v tomto prípade nepoužila, Slovensko spor vyhralo.

Zdroje

- Rozsudok Súdneho dvora, 16. október 2012, *Maďarsko proti Slovensku*, prípad C-364/10.

Situace Romů v Evropě – pokračování

Melanie Phamová

V minulém čísle Bulletinu jsme informovali o neutěšené situaci Romů v různých částech Evropy, žijících ve velmi špatných sociálních a hygienických podmínkách v ghettech a táborech mimo města. V několika případech došlo k posunu událostí, které budou popsány na následujících řádcích.

Romové nuceně vystěhováni během několika hodin

Romové původně z Rumunska žili v chatrčích v Noisy-le-Grand blízko Paříže poslední dva roky, než v červnu tohoto roku obdrželi příkaz vyklidit místo nevyhovující k bydlení. Již nepovolené osídlení poté navštívila řada úředníků, policistů i osob z nevládních organizací s informacemi o jejich možnostech či s urgencemi k vysídlení. Jelikož k dobrovolnému odstěhování Romů nedošlo, nařídilo se vysídlení na 15. října. Toho rána úředníci a policisté informovali obyvatele, že mají hodinu na posbírání osobních věcí a opuštění místa. Celé akci přihlíželo několik aktivistů Amnesty International. Vystěhováno bylo na 150 Romů, z toho zhruba 60 dětí. Nikomu nebylo zajištěno náhradní bydlení a ke dni nuceného vystěhování se ocitli bez domova. Na konci dne se všichni vystěhovaní shromáždili před pařížskou radnicí, kde strávili noc [1]. O dalším vývoji budeme informovat.

Podobný případ se odehrál u Romů bosenského původu, kteří žili v táboře poblíž Říma dlouhých šestnáct let, a tudíž pro ně nucené vyklizení znamenalo velmi nemilé překvapení. Místní úřad dne 26. září potvrdil, že červencové rozhodnutí starosty Říma o vyklizení z bezpečnostních a hygienických důvodů je v souladu s právem. O dva dny později bez jakéhokoli dalšího varování dorazili do kempu Tor de Cenci policisté doprovázeni buldozery, kteří obyvatelům poskytli pouze několik hodin na shromáždění osobních věcí. Největší problém opět představuje nezajištění náhradního bydlení. Většina Romů se přestěhovala do dvou autorizovaných táborů, které jsou izolované od společnosti, oplocené a obývané pouze romským etnikem. Obyvatelé mají ztížený přístup k veřejné dopravě a cizí osoby mohou vstoupit do tábora pouze po identifikaci a v hodinách k tomu určených [2].

Poznámky

[1] Noisy-le-Grand: un camp de Roms évacué ce matin. [online]. leParisien, 15.10.2012 [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://www.leparisien.fr/noisy-le-grand-93160/noisy-le-grand-un-camp-de-roms-evacue-ce-matin-15-10-2012-2234757.php>

[2] URGENT ACTION: Romani families Forcibly evicted IN Rome. *Amnesty International* [online]. 10.10.2012 [cit. 2012-10-21]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR30/018/2012/en/0ad4bc43-2cae-49ed-95b7-c8a-4b6a75ee0/eur300182012en.html>

Ilustrativní foto: Romové ve Francii. Zdroj: www.flicker.com

3) Mezinárodní politika a lidská práva

Nové údaje o stavu lidské bezpečnosti ve světě

Chápeme případy znásilnění ve válkách špatně?

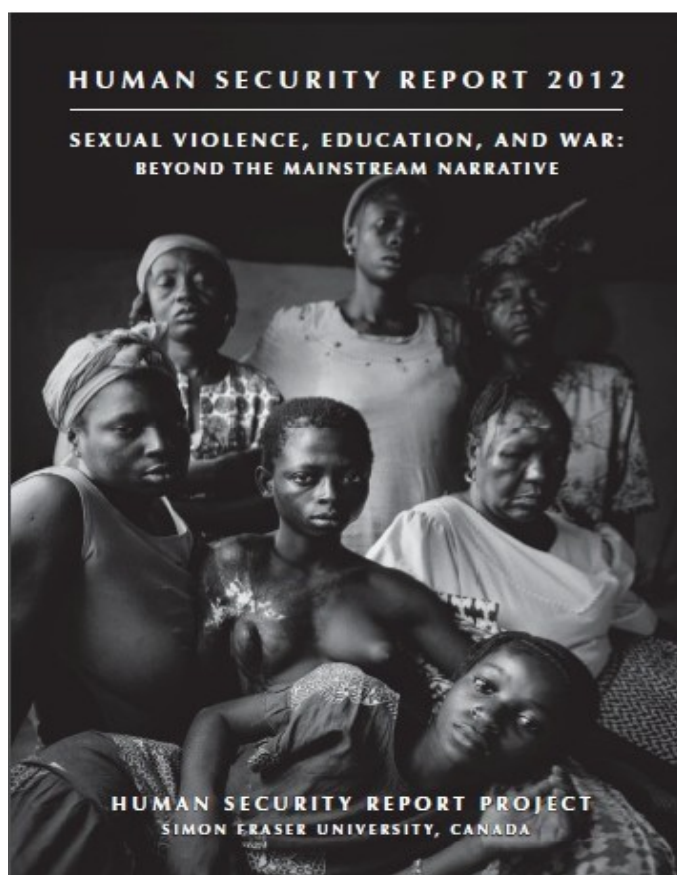
Petr Příbyla

Zprávy o stavu sexuálního zneužívání v průběhu ozbrojených konfliktů zabírají velkou část produkce jak široké skupiny lidskoprávních NGOs, tak OSN a EU. Způsob vedení válek a sexuální zneužívání jsou konečnými dvěma stranami stejné mince a krutou realitou současných ozbrojených konfliktů.

Mohlo by se zdát, že statistiky z válečných konfliktů za poslední dvě dekády napovídají o eskalujícím počtu případů znásilnění, zneužívání a sexuálního vykořisťování. Můžeme se setkat zejména se zprávami ze států, jako je Demokratická republika Kongo, kde sexuální zneužívání a případy znásilnění, které mají na svědomí nevládní i vládní jednotky, dosahují extrémních rozměrů. V takových případech se uvádí, že se již nejedná o průvodní jev konfliktu, ale sexuální vykořisťování slouží přímo jako válečná zbraň vůči civilnímu obyvatelstvu.

Human Security Report 2012, který má na svědomí výzkumné středisko Human Security Report Project (HSRP) při Simon Fraser University ve Vancouveru, je rozsáhlou každoroční publikací věnující se stavu lidské

bezpečnosti ve světě. Zpráva vydaná na začátku října 2012 nabourává doposud často používaná tvrzení a přináší nový pohled na celou problematiku. Zpráva čítající přes 200 stran tvrdí, že ne vždy jsou výroky na dané téma podloženy kvantitativními daty. Jak navíc tvrdí vedoucí výzkumného projektu Sebastian Merz, existuje mnoho přehlížených důkazů o tom, že nejběžnějšími pachateli sexuálního znásilnění v době válečných konfliktů nejsou bojovníci se zbraní v ruce, ale naopak manželé, partneři a příbuzní obětí.

Titulní strana Human Security Report 2012 © Human Security Report Project. Zdroj: <http://hsrproject.org>

Děti v Demokratické republice Kongo © Ana Coita. Zdroj: <http://www.fticr.com>

V první řadě, jak udává výroční zpráva, trpíme nedostatkem kvantitativních dat, které mohou sloužit k porovnání případů sexuálního zneužívání napříč zeměmi v celosvětovém měřítku. Nejvíce informací plyne z oblastí, které již mají dlouhodobě nálepkou „nejhorší místo na Zemi pro ženy“. Jmenovitě se jedná o Demokratickou republiku Kongo, Rwandu, Súdán, Sierra Leone a Libérii, tedy země s největším výskytem sexuálního zneužívání žen, největší mediální pozorností a rovněž taky největším počtem neziskových organizací bojujících za práva žen. Jak zpráva tvrdí, s extrémně vysokým číslem případů sexuálního zneužívání tvoří tyto země výjimku z pravidla, nikoliv však normu obecně aplikovatelnou na zbytek probíhajících válečných konfliktů. Množství aktérů, kteří monitorují a poskytují statistické údaje o případech zná-

silnění v těchto zemích, je totiž neskonale větší, než v zemích „druhé kategorie“ s nedostatkem statistických údajů.

Za druhé, během válečných konfliktů dochází k přehlížení zneužívání žen a dětí v rámci rodiny. Pro ilustraci zpráva srovnává případy Demokratické republiky Kongo a Ugandy. V prvním zmíněném státě údajně došlo v průběhu roku 2006 k celkovému počtu 400 tisíc znásilnění na ženách. Nejhorší byla situace v provincii Severní Kivu, kde došlo ke znásilnění více než 20 procent žen v reprodukčním věku. Naprostá většina znásilnění je přisuzována jak početným jednotkám rebelů pohybujících se na hranicích, tak samotným konžským vládním jednotkám. Naopak v případě Ugandy, které se nedostává tolik mediální pozornosti, výzkumy z nedávné doby ukázaly, že z 39 % žen ve věku 15 až 49 let, které přiznaly, že byly oběťmi znásilnění, měli více než 75 % případů na svědomí partneři a více než 11 % znásilnění se přičítá nejbližším rodinným příslušníkům. Jak zpráva upozorňuje, v celkovém počtu se tedy jedná o mnohem výraznější počet případů domácího zneužívání, než se doposud předpokládalo.

Koordinátor výzkumného projektu Andrew Mack se podivuje, jak po dvanácti letech od přijetí klíčové rezoluce 1325 Rady bezpečnosti OSN, volající po ochraně žen ve válečných konfliktech, víme ostudně málo: „OSN nemá potuchy o stavu sexuálního zneužívání ve válečných konfliktech – natož zda-li se počet případů snižuje nebo zvyšuje.“

Zpráva ukazuje mnoho zajímavých trendů ve vztahu k lidským právům a zejména případům sexuálního zneužívání. Především otevírá prostor debatě o rezoluci 1325 a o tom, jakým směrem by se po dvanácti letech existence mělo přistupovat k jejímu implementování. Taktéž odhaluje, že mnoho zobecnujících tvrzení o globálních trendech je postaveno na omezeném množství statistických šetření, a to navíc na ne zcela reprezentativních vzorcích. Mnoho témat ve výzkumu lidské bezpečnosti se tak zdá být nezaslouženě přehlíženo jak v oblasti výzkumu, tak zejména ve směřování humanitární a rozvojové pomoci mezinárodních organizací.

Zdroje

- Associated Press. Report challenges belief that rape increasingly used as weapon of war. 10 Říjen, 2012. (<http://www.foxnews.com/world/2012/10/10/report-challenges-belief-that-rape-increasingly-used-as-weapon-war/>).
- Human Security Report 2012. Human Security Report Project. Říjen 2012. (<http://www.hsrproject.org/human-security-reports/2012/overview.aspx>).

Íránský tribunál odsoudí režim za masové poprav

Zločiny íránského režimu jsou po třiceti letech zdokumentovány

Tereza Doležalová

Komise pro pravdu, jeden z orgánů exilové iniciativy Íránský tribunál[1], na začátku září vydala zprávu o poravování politických vězňů v porevolučním Íránu 80. let. Zabití pěti až třiceti tisíc lidí v ní označila za masové a systematické porušení lidských práv. K tomuto závěru došla na základě výpovědí 38 přímých a 37 nepřímých svědků učiněných během pětidenního červnového setkání Komise v Londýně. Za jedinou autoritu zodpovědnou za tyto činy pak označila Íránskou islámskou republiku.

Více než 350stránková zpráva Komise obsahující detailní popisy praktik používaných při výsleších a následných popravách vězňů[2] je dalším krokem na cestě k odhalení minulosti Íránu, kde po svržení Amerikou podporovaného Muhammada Šáha Pahlavího v roce 1979 zavládl teokratický režim. Tak to alespoň vnímají lidé, kteří stáli u zrodu hnutí Íránský tribunál. Hnutí, jehož členy jsou především pozůstalí oběti a íránské emigranti, si klade za cíl prolomit hradbu mlčení o zločinech 80. let vystavenou íránskou vládou a posílenou nemožností mezinárodního společenství Írán k prošetření událostí donutit. Prostředkem k dosažení tohoto cíle pak má být zorganizování kvazisoudního procesu, v rámci nějž se „lidový soud“ složený z významných akademiků a právníků bude

Demonstrace proti popravám v Íránu. Zdroj: www.flickr.com

zabývat obviněními vznesenými proti Íránské islámské republice. Zpráva Komise, jejímiž členy byly například bývalý zvláštní zpravodaj OSN pro lidská práva v Íránu Maurice Copithome či emeritní profesor mezinárodního veřejného práva Eric David, soudu poslouží jako podklad k jeho rozhodování.

Ačkoliv se myšlenka ustavení soudu nemajícího žádnou oporu v právu může zdát zvláštní, Íránský tribunál rozhodně není prvním soudem tohoto druhu. Předobrazem mu byly tribunály ustavené Bertrendem Russellem a Jeanem Paulem Sartrem v letech 1965 až 1967, jejichž prostřednictvím tehdy slavní filozofové vedli kampaň za ukončení války ve Vietnamu. Takzvané Russellovy tribunály poté vznikly například v Chile či Iráku a v posledních letech pravidelně zasedá tribunál jednající o zločinech v Palestině. Bylo by obtížné jednoznačně odpovédět na otázku, proč takové iniciativy vůbec vznikají, je-li všem zúčastněným zřejmé, že vyneseny soud nebude mít žádný právní ani mezinárodně-politický význam. Možných důvodů se nicméně nabízí několik. Může jít o snahu o dosažení alespoň symbolické spravedlnosti, touhu po upoutání pozornosti veřejnosti, a tudíž i rozšíření povědomí o málo diskutovaných událostech nebo zkrátka jen o prostředek určité katarze. Zda mají podobné projekty smysl, zůstává samozřejmě diskutabilní, ovšem zcela jistě pozitivní je skutečnost, že zde i přes veškerou přirozenou zaujatost přeživších obětí zločinů existuje snaha o jejich objektivní zdokumentování a vyslání nenásilného signálu zadostiučinění místo vykonání násilné pomsty.

Jak dopadne jednání lidového soud Íránského tribunálu, které má proběhnout 25. až 27. října v Haagu[3] a jehož se Íránská islámská republika odmítla účastnit, je zřejmě předvídatelné již před jeho konáním (k jednání dojde po uzavěrci Bulletinu). Přesto bude zajímavé sledovat, jakými právními argumenty bude rozhodnutí podpořeno[4], stejně jako možnou reakci íránského režimu. Bylo by sice bláhové domnívat se, že mezinárodní společenství či Írán samotný z „rozsudku“ vyvodí jakékoliv důsledky, ovšem zprávy o výsledku pátrání po pravdě stále mohou proniknout až k těm, kteří nyní kvůli značné devalvaci íránské měny způsobené mezinárodními sankcemi přehodnocují svou loajalitu k islámské teokracii. A dost možná, že prezidentské volby v červnu příštího roku budou tím skutečným íránským lidovým tribunálem.

Poznámky

[1] Hnutí založené roku 2007 za účelem kvazisoudního prošetření událostí v Íránu v letech 1981-1988, viz také <http://www.irantribunal.com/>.

[2] Zpráva je dostupná na <http://www.irantribunal.com/Eng/PDF/Commission%20Report-p.pdf>.

[3] Jednání lidového soudu by mělo být brzy po jeho konání možné sledovat na <http://www.livestream.com/irantribunal>, kde jsou už nyní přístupné i záznamy z jednání Komise.

[4] Právní argumentace bude patrně opřena především o Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který Írán bez výhrady ratifikoval v roce 1975, a o mezinárodní obyčeje.

Obrázek ajatolláha sajjída Chomejního. Foto: Hubert Smekal.

4) Česká republika a lidská práva

Extradice v judikatuře Ústavního soudu

Miroslav Knob

Ústavní soud vydal 10. října 2012 nález (sp. zn. IV. ÚS. 353/12, soudce zpravodaj Miloslav Výborný), který se zabývá problematikou vydávání k trestnímu stíhání do ciziny, tzv. extradici. Ústavní soud aplikoval předchozí požadavky na extradiční rozhodnutí, které vymezil v dřívější judikatuře.

Kauza se týkala muže, který měl být vydán do Ruské federace. Ten však své vydání odmítal s tvrzením, že mu v takovém případě hrozí ze strany Ruska kruté a ponižující zacházení.[1] V tomto duchu se nesla i argumentace jeho právního zástupce, který se snažil Ústavní soud přesvědčit o pravdivosti stěžovatelových tvrzení (např. pomocí zpráv nevládních organizací či na základě rozsudků ESLP, srov. odst. 15 nálezu).

Ústavní soud nicméně tuto argumentaci odmítl. V souladu se svou předchozí judikaturou konstatoval, že nerozhoduje o tom, zda má být stěžovatel vydán k trestnímu stíhání do zahraničí, nebo ne. Toto rozhodování přísluší pouze obecným soudům. Ústavní soud však pro extradiční řízení judikoval několik podmínek, které musí být splněny, aby nebylo porušeno právo na spravedlivý proces dotyčného, který má být vydán. Konkrétně v nálezu sp. zn. III. ÚS 534/06 (N 1/44 SbNU 3) ze dne 3. 1. 2007, že: „[s]oudy by dále měly zkoumat, zda na straně vyžádané osoby nejsou humanitární, zdravotní a jiné závažné (např. rodinné) důvody, vzhledem k nimž by vydání do ciziny osobě způsobilo nepřiměřenou újmu.“ Právě nezhlednění tohoto faktoru (soudy jej vůbec neposuzovaly) vedlo k vyhovění ústavní stížnosti (avšak pouze částečnému, požadavek, aby bylo obecným soudům nařízeno okamžité propuštění stěžovatele, byl zamítnut).

Ústavní soud tedy vyhověl námitce porušení práva na spravedlivý proces (soudy nepřezkoumaly veškeré okolnosti rozhodné pro extradici), avšak setrval na svém dosavadním přístupu, že o extradiční nerozhoduje – odmítl tak argumentaci porušením práva nebýt podroben krutému a nelidskému zacházení a mučení.

Obecně tento přístup Ústavního soudu považují za správný. Pravomoc rozhodnout o vydání byla svěřena obecným soudům a Ústavní soud pouze dohlíží na ústavnost celého procesu – věcnou stránku případu (zda vydat či ne) neposuzuje. Pro stěžovatele tak úspěch u Ústavního soudu nemusí vůbec znamenat spásu před vydáním. Na tahu jsou obecné soudy.

Poznámky

[1] Konkrétně tvrdil porušení čl. 7 odst. 2 (zákaz mučení), čl. 36 odst. 1 a 2, a čl. 38 odst. 2 (právo na spravedlivý proces) Lisitiny a ustanovení čl. 3 (zákaz mučení), čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) a čl. 13 (účinný právní prostředek nápravy) Evropské úmluvy o lidských právech a také ustanovení čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání.

Svoboda slova pro poslance

Ladislav Vyhnánek

Nejvyšší soud minulý týden vyslovil právní názor, podle něhož se na projev Víta Bárty učiněný v rámci jednání na poslaneckém klubu VV („nabídka poskytnutí výhodné finanční půjčky“) vztahuje indemnita podle čl. 27 odst. 2 Ústavy. V důsledku toho se tak část skutku, jehož se měl Vít Bárta dopustit, stala nepostižitelnou a řízení se dál bude soustředit pouze na otázky projevů učiněných jinde (doma, v restauraci) a samotného poskytnutí půjčky Kristýně Kočí a Jaroslavu Škarkovi.

Tento závěr Nejvyššího soudu v žádném případě není nesporný. Jednou z klíčových otázek je, jestli indemnita kryje a má krýt každý projev, např. včetně veřejné nabídky odměny za vraždu určité osoby či pouze projev „politický“. Samotný text Ústavy sice žádné omezení kategorie projevu neobsahuje, avšak smyslem indemnity není nahodilá, nesystémová ochrana poslance, nýbrž ochrana poslance jako nositele určité ústavní funkce, která má již Ústavou částečně definovaný obsah, spočívající zejména v realizaci svobodné soutěže politických sil. Indemnita pak logicky směřuje právě k ochraně nerušeného výkonu této funkce (tj. k ochraně výkonu mandátu).

Proto je nepochybné, že hmotněprávní imunita musí krýt jakýkoliv politický projev, byť by šlo o projev kontroverzní, menšinový či o projev jinak v ČR trestně postižitelný (např. hate speech, podpora či propagace nacismu, zejména tedy verbální trestné činy). Obecně však nepovažují za vhodné indemnitu aplikovat i v situacích, kdy se jedná o zjevný exces z toho, co lze za politický projev považovat (korupční nabídky pak do této kategorie spadají).

S ohledem na skutečnost, že se Ústavní soud k řešení této kauzy s největší pravděpodobností nedostane, je však zjevné, že výklad Nejvyššího soudu absolutizující svobodu projevu poslance bude nyní v praxi aplikován.

KONFERENCE:

14/11/12

JUDICIALIZACE POLITIKY,

NEBO SOUDCOKRACIE?

VZTAH SOUDNICTVÍ A POLITIKY

MŮŽETE SE TĚŠIT NA:

- » ŠPIČKY ČESKÉ JUSTICE
- » NAKOLIK JE ČESKÁ JUSTICE NEZÁVISLÁ?
- » STŘETY PRÁVA A POLITIKY
- » ČESKÁ REPUBLIKA U NADNÁRODNÍCH SOUDŮ
- » ČESKÁ JUSTICE OČIMA POLITIKŮ

V AULE FAKULTY SOCIÁLNÍCH STUDIÍ MU
JOŠTOVA 10, 602 00 BRNO

Podrobný program naleznete na WWW.IIPS.CZ

REGISTRACE ÚČASTNÍKŮ NA: registrace@fss.muni.cz

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Linda Janků - Hubert Smekal

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Szabová, E.: Európsky zatýkací rozkaz – hrozba pre ľudské práva? Státní zastupitelství 5/2012.
- Walker, L. – Beaumont, P.: Zmena rovnováhy dosiahnutej Dohovorom o únosoch: protikladné prístupy Európskeho súdu pre ľudské práva a Európskeho súdneho dvora (překlad: Hařapka, M.). Justičná revue 8-9/2012

Vnitrostátní právo

- Antoš, M., Drápal, J.: Volební právo vězňů: zelená je teorie, šedý je strom života. Trestněprávní revue 10/2012.
- Durkošová, M.: Súčasný trendy vývoja trestnoprávnej úpravy organizovaného zločinu v korelácii so systémom ochrany ľudských práv a slobod. Justičná revue 8-9/2012.
- Pospíšil, I.: Regulace hazardu jako rukavice hozená před Ústavním soudem: ústavní limity „kontroly“ územních samosprávních celků a jejich dotváření judikaturou Ústavního soudu. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2012.

Rozsudky ESLP

- Fialová, E.: Ochrana soukromí ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2012.

- Šikuta, J.: Doktrína „miery voľnej úvahy“ (The Margin of Appreciation Doctrine) a judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburku. Justičná revue 8-9/2012.

Politologie, mezinárodní vztahy, zahraniční politika

- Gelnarová, J.: „Dotud nelze mluvit, že máme všeobecné právo hlasovací, pokud se vztahuje jen na muže.“ Volební reforma z roku 1907 v diskursu českého hnutí za volební právo pro ženy, Acta Politologica 2/2012.
- Janda, J.: Konflikt v Sýrii aneb Proč se mezinárodní společenství v dohledné době neodhodlá k intervenci, Mezinárodní politika 10/2012.
- Jaroš, T.: Recenze Hobsbawn, Eric: Globalizace, demokracie a terorismus, Politologický časopis 3/2012.
- Kalinič, P., Naxera, V.: Pussy Riot aneb Svéráz ruských marginálů, Mezinárodní politika 10/2012.
- Matušinová, A.: Recenze Gerdes, Louise I. (eds.): Should Religious Symbols Be Allowed on Public Land?, Politologický časopis 3/2012.
- Mezinárodní politika 10/2012 - téma čísla: Domorodci.
- Oberpfalzerová, H.: Recenze Nettlefield, Lara J.: Courting Democracy in Bosnia and Herzegovina: The Hague Tribunal's Impact in a Postwar State, Acta Politologica 2/2012.
- Smetanková, D.: Menšinová politika v období rokov 1993 až 1998 na Slovensku. Komparácia rómskej a maďarskej menšiny, Acta Politologica 2/2012.
- Tuček, F.: Sankce a Írán: dlouholetý vztah bez výsledku, Mezinárodní politika 10/2012.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
tel. 549 498 264 | e-mail hsmekal@fss.muni.cz | [webové stránky www.iips.cz](http://www.iips.cz)
Redakční rada Hubert Smekal (editor), Lukáš Hoder, Ladislav Vyhnánek,
Linda Janků | Sazba Tomáš Janků | ISSN 1804-2392.